

VISIOEN

Als U dit nummer in de bus vindt, is het, mits de natuur meewerkt, alweer lente geworden. Alles komt terug, dus ook de lente. Maar is het ook dezelfde lente? Ik bedoel, is de beleving van de lente hetzelfde als voorheen, of ondergaat ook zij sluipende veranderingen.

Ik dacht ineens aan een tijd toen ik nog lang niet geboren was, zo ongeveer begin vorige eeuw. Hoe zou ik, als ik toen geleefd had, een lente beleefd hebben? Het was een ander landschap, nog oorspronkelijk, wel ontstaan door mensenhanden; dus geen oer-natuur. Met het verdwijnen van het Beekbergerwoud op de Veluwe in 1870 verdween het laatste restje uit ons land. De mens beïnvloedde op een positieve manier de natuur door beweiding met schapen op de toen nog vele echte heiden. Door kleinschaligheid en het ontbreken van monocultuur, hadden vele zoogdieren als vossen, marters, wezels en dassen nog genoeg schuilplaatsen en voortplantingsruimte in houtwallen, singels, graften en bossages. Er waren nog overgangszones als de zoom, waar specifieke planten en hun gasten (insekten) konden gedijen. Een ongekende rijkdom aan planten en dieren was er daar op die plekken, waar ze nu vaak zijn verdwenen.

Hoe zou ik begin vorige eeuw door deze halfgecultiveerde natuur gelopen hebben? De omstandigheden waren zeker anders; er was nog stilte, geen penetrante geur van ammoniak die je neus inschoot, er was nog een wijde horizon waar huizen en gebouwen, als ze er al waren, een niet storende factor op de achtergrond vormden en ik vermoedde dat het begrip zwerfvuil nog niet of nauwelijks in de natuur was doorgedrongen, ondanks het feit dat de eerste fase van de industriële revolutie in volle gang was. Ik zou ongeacht welk landschap een enorme variatie aantreffen op mijn wandeling. Ik zou duizelen door de vele kleuren en geuren, die uit weiden, kreupelhout en moerassen mijn zintuigen onder vuur namen. Het complexe karakter van al die klanken en geluiden zou mijn gevoelens overheersen en zou mijn geest vervoeren. Zou ik mij niet juist verwonderd hebben over het voorkomen van zoveel exemplaren van één soort, als ik vooruit geweten had, dat dit meer dan een eeuw verder in de tijd een zeldzaam verschijnsel zou worden? Zou ik mij niet juist bekommerd hebben om mensen te overtuigen van hun ongelijk als ze moerassen onherbergzame stinkende, walmende onheilsplekken genoemd hadden en ik wist dat ruim een eeuw later moerassen net als dorpen sluipend verdwenen?

Als we nu door de natuur lopen, waar valt ons waakzaam oog dan op? Het valt op de vermindering van de veelheid; het valt op dat waar vroeger pinksterbloemen weilanden roze kleurden, nu leegte heerst. Waar vroeger orchideeën in moerassen stonden te bloeien, nu nieuwbouwwijken uit de grond gestampt zijn. En waar zijn al die oogverblindende dotterbloemvelden gebleven! Wie kan heden ten dage nog onbevooroordeeld een wandeling door de natuur maken! Wie kan zich nog verbazen over zoveel vormen- en kleurenrijkdom, zonder erbij stil te staan dat er weer soorten of populaties verdwenen zijn? Hebben we dat niet allemaal, dat ieder exemplaar van een geliefde plant of bijzondere kever of prachtige libel of bewonderde vogel of anderszinds, die door ons wordt aangetroffen, niet extra aandacht krijgt? Is het niet zo dat juist door het feit van het verdwijnen van een populatie, het enig overgebleven exemplaar meer waardering krijgt dan voorheen?

Hoe staat onze natuur ervoor uit oogpunt van natuurbescherming? In Den Haag worden pakken papier volgeschreven over natuurbescherming en toch verdwijnt er iedere keer opnieuw onvervangbare natuur. Minister Jorritsma en haar adviserende ambtenaren vinden geen oplossing voor het nijpende fileprobleem, dus blijven ze met noodoplossingen asfalt naar die natuur gooien! Rotterdam is trots op haar haven en probeert Den Haag over de streek te trekken, om toestemming te krijgen voor een tweede haven op de Maasvlakte; een gebied waar vogels al een groot verlies geleden hadden toen de eerste werd aangelegd! Schiphol. Uitbreiding van een vlieghaven in een land, dat niet meer dan een vlekje voorstelt op de wereldkaart. Waarom wordt er niet druk gewerkt aan een milieuvriendelijke brandstof en geluiddempende motoren? Dichter bij huis. Uitbreiding Maastricht-Aachen Airport met de Oostwestbaan. Waarom heeft iedereen het alleen over geluidsoverlast en schreeuwt niemand moord en brand over de dreigende vernietiging van het bunderbos; een uniek hellingbos met bronbeken, dat zelfs op Europees niveau meetelt. Bij aanleg van de Oostwestbaan zullen door het dalen van de grondwaterstand de bronnen opdrogen en zal de karakteristieke flora en fauna verdwijnen. Waarom zien ambtenaren en ministers niet in, dat elke zogenaamde compensatie een farce is, omdat unieke natuur nooit meer in die vorm zal terugkeren. Wat verdwenen is, blijft verdwenen. Als de corridors (verbindingszones) tussen natuurgebieden afgesneden worden, ontstaan er eilandpopulaties waarna geen genetische uitwisseling tussen soorten kan plaats vinden; die geïsoleerde populaties zullen als inktvlekken oplossen. Waarom kijken mensen vreemd op als steenmarters een stad veroveren en auto's hun doelwit worden, doordat hun leefgebied erbuiten sluipend, maar gestaag vernietigd wordt! En waarom laten we het toe dat een inheems dier als de hamster in Limburg (en daarmee Nederland) dreigt uit te sterven? Waarom wordt er op het totaal van de hele nationale begroting maar zo beschamend weinig geld uitgegeven aan natuurbescherming? Hoe moet een organisatie als Staatsbosbeheer een bos beheren, als er niet eens voldoende geld is om het optimale beheer uit te voeren? Is het niet een taak van ons natuurbeschermers, voordat we "nieuwe natuur" creëren, eerst de onvervangbare natuur van de ondergang te redden? Hoever gaan we in ons economisch denken in de toekomst, als het om natuur gaat?

Toch moeten we niet de spontaniteit van natuurbeleving verliezen, want daar draait het toch in eerste instantie om, om het plezier wat het ons allen geeft om in die natuur te vertoeven. Om kinderen erop te wijzen wat voor functie die natuur in ons leven vervult. Thijsse had dit in het begin van deze eeuw al goed gevoeld, door de kinderen te confronteren met de veranderlijkheid van de natuur. Het is weer lente, de winter heeft zijn ergste kou teruggetrokken en u allen staat de popelen om met pen en papier, verrekijker en andere attributen opnieuw het veld in te trekken. Sta dan ook eens stil bij haar innerlijke schoonheid. Droom eens weg bij het wuiven van bloemen in de wind, de zang van een teruggekeerde vogel of een scharrelende kever in het zand. Dat hoop ik in ieder geval te blijven te doen op al die lentewandelingen die nog gaan komen.

Roel Steverink